Українські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії в XIX ст. – частина 2

План

- Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель.
- Розвиток кооперативного руху.
- Трудова еміграція.
- Політизація національного руху та утворення перших політичних партій.
- Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта».

Після поразки революції 1848 р. у суспільно-політичному житті Австрійської імперії утвердився період“бахівської реакції”, названої так за іменем її основного провідника, міністра внутрішніх справ Олександра Баха. Ситуація галицьких українців ускладнювалася тим, що провідником“бахівської” політики у Галичині був намісник краю польський граф Аґенор Ґолуховський.

За час свого десятирічного правління у 1843-1859 роках він надав неоцінимі послуги польській справі, поступово заміщуючи австрійських чиновників у місцевому службовому апараті польськими. Це відкривало шлях до домінування польської еліти у політичному житті Галичини.

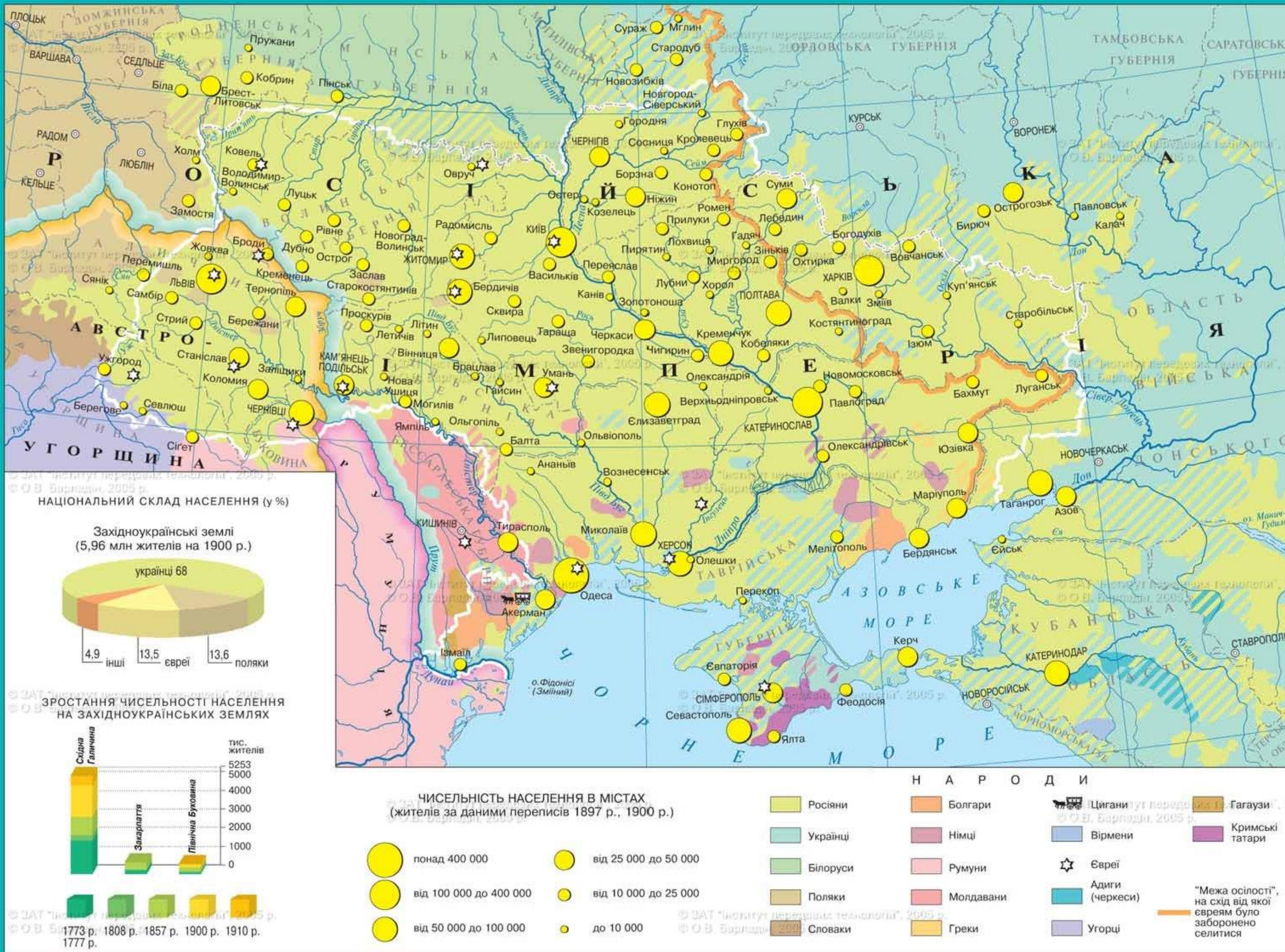

© ЗАТ "Інститут передових технологій", 2005 р.
© О.В. Барладін, 2005 р.

- Кінець десятирічному періоду післяреволюційної реакції поклали зовнішньополітичні невдачі Габсбурзької монархії. У 1859 р. Австрія зазнала поразки у франко-італо-австрійській війні, а у 1866 р. – у війні з Прусією. Воєнні невдачі наново піднесли роль національного питання у внутрішньополітичному житті Австрійської імперії.
- Майбутнє імперії залежало у першу чергу від постави національних еліт, які перебували в опозиції до Відня– угорців, чехів і поляків. Протягом 1860-х років відбувалося їх поступове зближення з віденським двором ціною укладення взаємовигідних компромісів.

- У 1867 р., внаслідок досягнення австро-угорського компромісу, Австрія перетворилася в дуалістичну Австро-Угорську монархію.
- Внаслідок цього Галичина і Буковина ввійшли в астрійську частину імперії, а Закарпаття– до складу її угорської частини. Стосовно Галичини австро-угорський компроміс доповнювався австро-польським компромісом, який розширив політичні права поляків у краю.
- За умовами компромісу намісник Галичини обов'язково повинен був назначатися з числа польської аристократії, а у Відні польських інтересів мав пильнувати окремий"міністер для справ Галичини".

АВСТРО-ВЕНГРИЯ В НАЧАЛЕ 20 в. И ЕЁ РАСПАД

- Польська монополія влади у Галичині забезпечувалася ще й завдяки активній підтримці верхівки місцевого єврейського населення. Реформи 1860-х рр. скасували легальні обмеження, накладені на євреїв ще наприкінціXVIII ст.
- Одним з наслідків їхнього урівноправнення було масове повернення євреїв з міста в село.
- Високий відсоток євреїв у селі– в основному корчмарів, лихварів і фундаторів помість– став в останній третиніXIX–поч. XX ст. характерною особливістю Галичини.
- Це створювало ґрунт для гострого соціального інаціонального антагонізму між євреями і селянством.

Аграрний та сировинний край
Наявність поміщицьких латифундій
Малоземелля селян
Особливості економічного розвитку Західної України в ІІ половині ХІХ століття
Нова техніка, спеціалізація
Вільнонаймана праця
Орієнтація на ринок
Розвиток садівництва
Збільшення поголів»я худоби

Промисловість Західної України

- Промисловий розвиток Австро-Угорщини здійснювався з явним відставанням від розвинутих європейських країн. Показовим свідченням цього є те, що австрійський уряд скасував середньовічні цехові відносини і дозволив вільну промислово-підприємницьку діяльність лише в 1859 р.
- Західноукраїнські землі за своїм промисловим розвитком залишилися найвідсталішими провінціями Австро-Угорщини, перетворившись на колоніальний додаток розвинутіших частин імперії. Яскравим підтвердженням цього стало запізнення з промисловим переворотом. Якщо в західних провінціях Австро-Угорщини наприкінці 60-х років XIXст. він уже завершувався, то в Східній Галичині тільки розпочинався. Промислові підприємства Галичини почали переобладнувати паровими двигунами лише з 70-х років XIX ст.
- На середину XIX ст. в Західній Україні найрозвиненішими були традиційні галузі промисловості: текстильна, шкіряна, соляна, тютюнова, паперова, скляна, керамічна. Найпоширенішими галузями залишалися ґуральництво й цукроваріння.

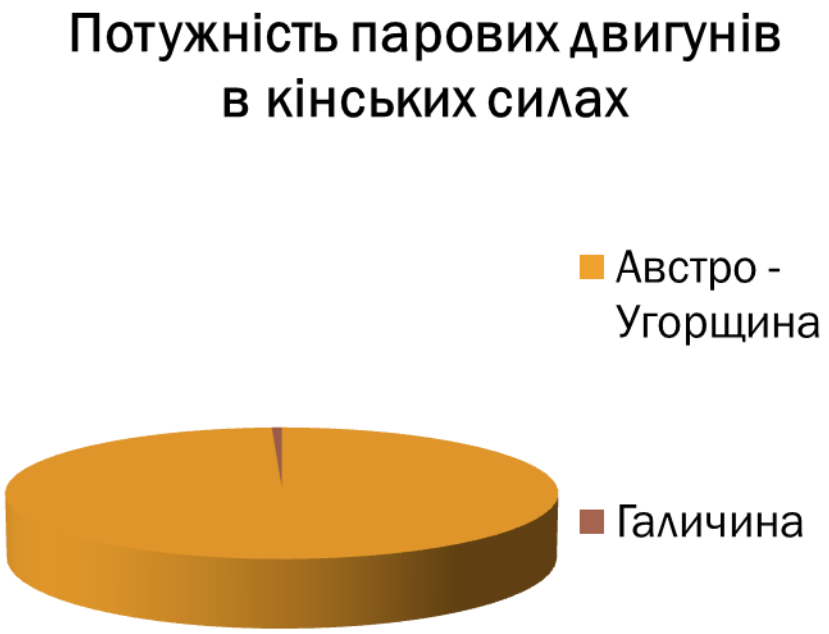

Зародження українського кооперативного руху.

- Кооперація – форма” обєднання” людей, які на пайових засадах спільно займаються певним видом господарської діяльності.
- . Змогу розвитку кооперації на теренах Австро-Угорщини дав закон від 1873 року, а вже наступного (1874-го) року Товариство "Просвіта” у Львові (засновано 8 грудня 1868 р.) надрукувало, відповідно до вказаного закону, зразки статутів і ведення справ "забірково-господарських спілок”.
- Вони стали юридичною підставою розвитку кооперації в Галичині до Першої світової війни. Згодом кооперативні господарства почали ширитися на усьому західноукраїнському терені.

Василь Нагірний

- Васи́ль Степа́нович Наґі́рний видатний український архітектор та громадський діяч кінця XIX — початку XX століть, піонер західноукраїнського кооперативного руху.
- 1883р. – заснування першого кооперативу «Народна торгівля» для закуповування й продажу великих партій продуктів без посередників, а заощаджені гроші передавалися селянам.

Василь Нагірний

- У 1883 році, разом з Євгеном Дудикевичем, Северином Держко, Левом Павенцьким, Корнилом Устияновичем і Іваном Костецьким заснував Товариство «Народна Торгівля». Будучи директором цього товариства, намагається усіляко підтримати і утвердити економічний статус українців.
- У 1886 р. вийшов з друку його «Порадник для крамниць», де Нагірний докладно описує як відкрити власну крамницю, які кошти для цього потрібні, а також подає зразки необхідних документів.
- Відомий львівський міщанин Михайло Галібей, в одній зі своїх публікацій, навіть назвав Нагірного «батьком галицької кооперації».

Євген Олесницький

- «Сільський господар» — українське господарське товариство у Галичині. Засноване у 1899 р. у м. Олесько Золочівського повіту (тепер Львівська обл.) Є.Олесницьким, священиками о. Томою і о. Юліяном Дуткевичами з метою захисту інтересів та поліпшення добробуту селян шляхом підвищення продуктивності сільськогосподарських угідь.

Олесницький Євген

Початок трудової еміграції

- Трудова еміграція – початок масового переселення українців в 90-х роках XIX століття із західноукраїнських земель в пошуках роботи до Канади, США, Бразилії, Австралії.
- В цей період виїхало більш як 250тис. осіб

Причини трудової еміграції українців

ДЕМОГРАФІЧНИЙ ВИБУХ
(різке зростання чисельності населення – з 3,9 до 6,4 млн чол. за неповних 50 років)

- Відсутність роботи на підприємствах
- Надзвичайно низький рівень оплати праці
- Різке зменшення селянських наділів

- Що таке політична партія?
- ***<u>Політична партія</u> – добровільне об»єднання людей, які прагнуть домогтися здійснення ідей певної соціальної верстви.***
- ***<u>Політична партія</u> – найбільш активна й організована частина тієї чи іншої соціальної групи населення, яка виражає і захищає її інтереси»***

Причини виникнення українських партій в Західній Україні.

Наявність демократичних принципів організації суспільного життя в Австро - Угорщині

наявність центрального та крайових парламентів

Радикалізація українського національно – визвольного руху

Виникнення та діяльність Радикальної партії

Іван Якович Франко

- Украї́нська радика́льна па́ртія (УРП) (спершу: Русько-українська радикальна партія) — політичне угрупування засноване 4 жовтня 1890 у Львові, яке виросло з радикальних молодіжних гуртків, що постали в Галичині в кінці 1870-х років під впливом Михайла Драгоманова.
- Заснована з ініціативи Івана Франка, Михайла Павлика, В'ячеслава Будзиновського, Євгена Левицького, Северина Даниловича, Кирила Трильовського й інших.

Програма Радикальної партії

- ***<u>Програмні цілі:</u>***
- ***утвердження соціалізму,***
- ***демократизація суспільного життя,***
- ***перебудова Австро – Угорської імперії на засадах «правдивого автономізму»***

Проголошення ідеї політичної незалежності України.

УРП

Прихильники самостійності України Ю.Бачинський

Прихильники автономії Західної України у складі Австро - Угорщини

1895р. РУРП зазначила, що самостійність – стратегічна мета партії.

ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО

- ***«Україна буде мати тоді свої фінанси і свій промисел, усе у своїх руках, і політику заграничну, і політику внутрішню, — буде панею у своїм домі, буде розпоряджатися в нім так, як буде уважати за найліпше, не оглядаючися на інших і не спинювана в тій роботі чужими».***

«Україна уярмлена»

- У 1895 році Юліан Бачинський опублікував книгу «Україна уярмлена» («Ukraina Irredenta»), в якій, на підставі аналізу еміграції українців-галичан, став першим хто обґрунтував потребу створення української соборної держави під девізом: " Вільна, велика, політично самостійна Україна, одна, нероздільна від Сяну по Кавказ! «
- ***<u>Соборна держава</u> – держава, яка об»єднує в своєму складі всі етнічні (українські) землі.***

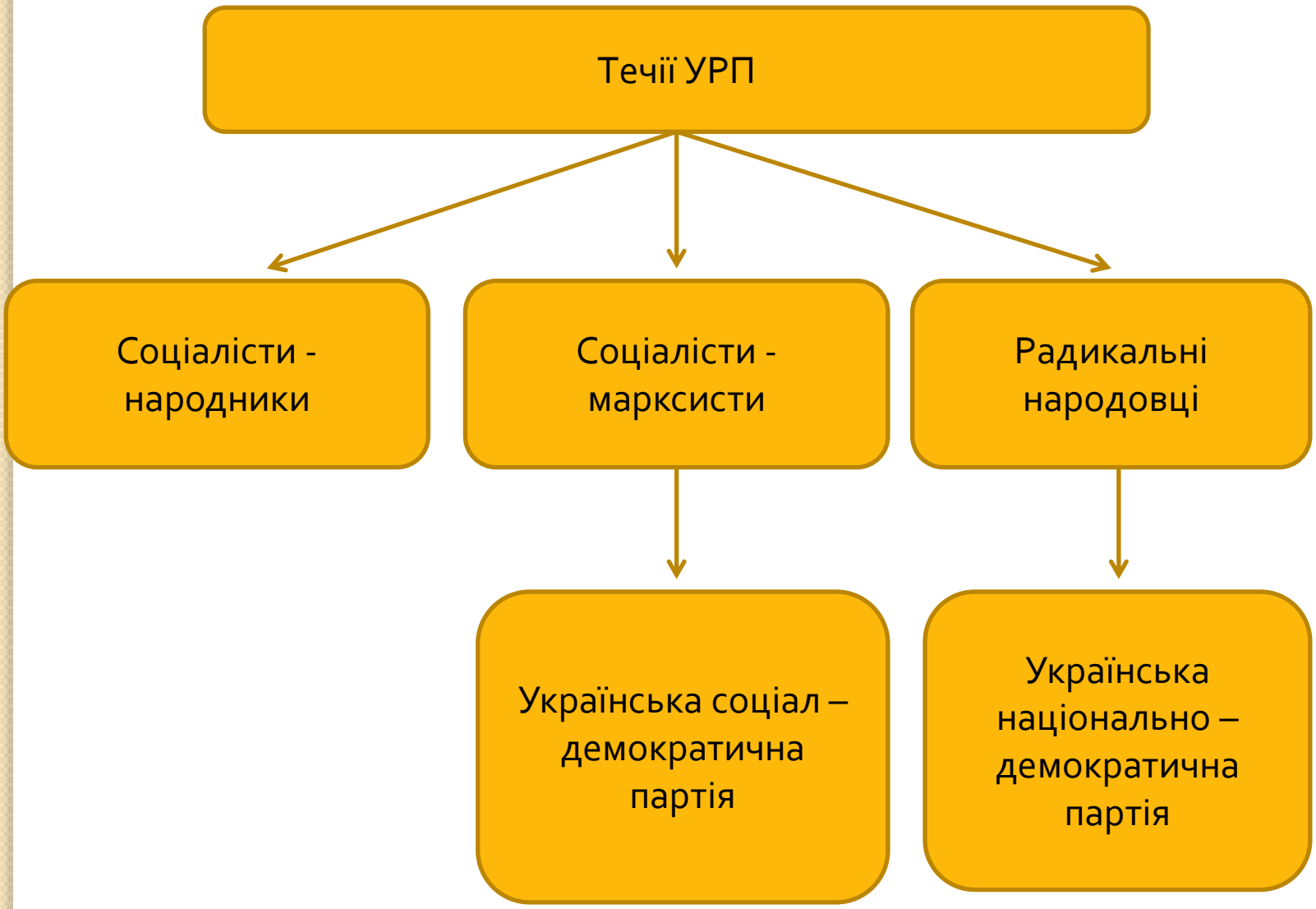
Течії УРП
Соціалісти - народники
Соціалісти - марксисти
Радикальні народовці
Українська соціал – демократична партія
Українська національно – демократична партія

Перші політичні партії

Назва політичної партії	Рік заснування	Лідери політичної партії	Програмні цілі
УРП	1890	І.Франко М.Павлик, С.Данилович, Є.Левицький	утвердження соціалізму, демократизація суспільного життя, перебудова Австро – Угорської імперії на засадах «правдивого автономізму»
УНДП	1899	В.Охримович, Єлевицький, І.Франко	Боротьба за національну самостійність України
УСДП	1900	М.Ганкевич, Д.Бачинський, Р.Яросевич, С.Вітик	Побудова соціалізму через реформи та легальні парламентські форми боротьби

- На початку 1868р. було утворено організаційний комітет, до якого увійшли професори гімназії та учительської семінарії: А.Вахнянин, Ю. Романчук, О.Партацький, О.Борковський; урядники: К.Сушкевич, М.Коссак; студенти А.Січинський та О.Огоновський. 2 вересня 1868р. розпорядженням №3491 віденське міністерство освіти прийняло статут до відома і дозволило заснувати товариство “Просвіта”.
- 8 грудня 1868р. у Львові скликано Перший Загальний збір Товариства “Просвіта”, на якому було фактично започатковано діяльність цієї заслуженої для України громадської організації. Організатори збору надіялися на те, що прибуде багато учасників з-поза меж Львова.